

Vec C-400/22

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

16. jún 2022

Vnútroštátny súd:

Landgericht Berlin

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

2. jún 2022

Žalovaní a odvolatelia:

VT

UR

Žalobkyňa a odporkyňa v odvolacom konaní:

Conny GmbH

Predmet konania vo veci samej

Ochrana spotrebiteľa, Zmluvy uzavreté na diaľku pomocou elektronických prostriedkov; Informačné povinnosti obchodníka

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Výklad práva Únie, článok 267 ZFEÚ

Prejudiciálna otázka

Je v súlade s článkom 8 ods. 2 druhým pododsekom smernice 2011/83/EÚ taký výklad vnútroštátneho ustanovenia (v tomto prípade: § 312j ods. 3 druhá veta a ods. 4 BGB v znení platnom od 13. júna 2014 do 27. mája 2022), podľa ktorého jeho pôsobnosť, rovnako ako pôsobnosť článku 8 ods. 2 druhého pododseku smernice 2011/83/EÚ je daná aj vtedy, ak spotrebiteľ v okamihu uzatvorenia zmluvy pomocou elektronických prostriedkov nie je povinný zaplatiť obchodníkovi bezpodmienečne, ale len za určitých ďalších podmienok – napríklad výlučne v prípade neskoršieho úspešného poskytnutia právnych služieb, ktorými bol obchodník poverený, alebo v prípade neskoršieho zaslania výzvy tretej osobe?

Uvedené predpisy práva Únie

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES (Ú. v. EÚ L 304, 2011, s. 64), najmä článok 8 ods. 2 druhý pododsek

Uvedené vnútroštátne predpisy

Bürgerliches Gesetzbuch (ďalej len „BGB“), najmä § 312j

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Žalobkyňa je spoločnosťou s ručením obmedzeným, ktorá je podľa nemeckého práva oprávnená poskytovať služby spočívajúce vo vymáhaní pohľadávok. Z postúpeného práva nájomcu bytu patriaceho žalovanej prenajímateľke uplatňuje nároky z dôvodu údajného nedodržania obmedzenia výšky nájmu (§ 556d BGB).
- 2 Medzi žalovanými a uvedeným nájomcom existuje od 15. novembra 2018 nájomný vzťah týkajúci sa bytu vo veľkosti 64,18 m², ktorý sa podľa Berliner

Mietenbegrenzungsverordnung (Berlínske nariadenie o obmedzení nájomného) z 28. apríla 2015 nachádza v oblasti s napätou situáciou na trhu s bytmi. Zmluvne dohodnuté nájomné bez energií je mesačne 756,45 Eur, zatiaľ čo porovnateľný nájom, ktorý je v danej oblasti bežný, predstavoval v Berlíne od 15. novembra 2018 do okamihu poverenia žalobkyne sumu len 375,84 Eur.

- 3 Žalobkyňa prostredníctvom internetovej stránky, ktorú sama prevádzkuje, nájomcom bytov ponúka možnosť, aby ju kliknutím na tlačidlo, na ktorom sa nachádza nápis „ďalej“ alebo „poveriť znížením nájomného“ alebo „zachrániť úspory zo zmrazeného nájomného“, poverili uplatňovaním nárokov voči ich prenajímateľom, najmä uplatňovaním nárokov na informácie, vrátenie nájomného zaplateného navyše a určenie neúčinnosti dohody o výške nájomného, pokiaľ presahuje dovolenú výšku nájmu.
- 4 Vo Všeobecných obchodných podmienkach žalobkyne, ktoré sú základom poverenia nájomcom, sa v bode 2 okrem iného uvádza:

„2.1 Po uskutočnení výpočtu nájomného na našej internetovej stránke nás poveríte ...

Kliknutím na odkaz „záväzne poveriť“, najneskôr však preposlaním (napríklad emailom alebo poštou) prípadných nami poskytnutých dokumentov (vyhlásenie o postúpení práva alebo splnomocnenie) podáte záväznú ponuku na uzatvorenie odplatnej obstarávacej zmluvy na uplatňovanie nárokov popri vedľajších pohľadávkach, ako aj na odstúpenie nárokov. Vašu ponuku prijímame výslovným vyhlásením (napríklad emailom) alebo zaslaním výzvy prenajímateľovi, a na uplatnenie nárokov voči prenajímateľovi. Na vyzvanie podpíšete osobitnú listinu o postúpení práva alebo potvrdenie o postúpení práva, respektíve splnomocnenie a zašlete nám originál. ...“

- 5 V bode 3 Všeobecných obchodných podmienok sa ďalej uvádza:

„3.1 Obdržime (i) odmenu vo výške jednej tretiny (33,33%) ušetreného ročného nájmu, to znamená úsporu za štyri mesiace (ďalej len ‚provízia‘), ako aj, pokiaľ pošleme prenajímateľovi výzvu, (ii) odmenu vo výške aká by patrila advokátovi podľa ustanovení Rechtsanwaltsvergütungsgesetz (zákon o odmeňovaní advokátov) ...

...

3.3 Ak by naše postupy neboli úspešné, nárok na províziu nevzniká. ...“

- 6 Nájomca sporného bytu sa registroval na internetovej stránke, ktorú prevádzkuje žalobkyňa, označil, že súhlasí so všeobecnými obchodnými podmienkami, ktoré používa žalobkyňa a stlačil „tlačidlo objednať“, ktoré poskytla žalobkyňa. Následne nájomca 16. januára 2020 podpísal formulár s nadpisom „Potvrdenie,

udelenie plnej moci a postúpenie práva, schválenie“, ktorý mu poslala žalobkyňa a v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Potvrďujeme a len z preventívnych dôvodov týmto opakujeme, že ... postúpenie nárokov ..., nárok na vrátenie nájomného, ktoré bolo zaplatené navyše, sa obmedzuje na štyri mesačné nájom splatné po námietke Týmto len z preventívnych dôvodov spätne povoľujeme všetky právne konania a vyhlásenia vykonané v tejto súvislosti ...“

- 7 Tento formulár neobsahuje žiaden odkaz na platobnú povinnosť nájomcu.
- 8 Listom z 21. januára 2020 žalobkyňa voči žalovaným s odvolaním sa na poverenie a splnomocnenie nájomcu namietala porušenie predpisov o obmedzení výšky nájmu (§ 556d a nasl. BGB) a uplatnila rôzne nároky na informácie a vrátenie nájomného.
- 9 Svojou žalobou sa žalobkyňa domáha informácie o nájme dlhovanom od predchádzajúceho nájomcu, o zvýšení nájomného, ktoré bolo dohodnuté s predchádzajúcim nájomcom, o vykonaní modernizačných opatrení pred začiatkom nájomného vzťahu a o otázke, či v prípade nájomného vzťahu, ktorý vznikol s nájomcom, ide o prvý prenájom po rozsiahlej modernizácii. Ďalej požaduje vrátenie nájomného vo výške 305,75 Eur, ktoré bolo zaplatené navyše, za mesiac apríl 2020, ako aj náhradu nákladov konania pred podaním žaloby vo výške 813,39 Eur.
- 10 Žaloba bola na Amtsgericht (Okresný súd, Nemecko) úspešná. Amtsgericht (Okresný súd) konštatoval najmä to, že požadovaný nájom presahuje dovolený nájom v rozsahu, ktorý uviedla žalobkyňa.
- 11 Žalovaní sa svojím odvolaním podaným na vnútroštátnom súde domáhajú úplného zamietnutia žaloby. Okrem iného namietajú, že žalobkyňa použitím nedostatočne opísaného tlačidla na objednanie porušila ustanovenia § 312j ods. 3 druhej vety BGB a článku 8 smernice 2011/83.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 12 Podľa názoru vnútroštátneho súdu závisí úspech odvolania od toho, či vyobrazenie tlačidla na objednanie, ktoré použila žalobkyňa, porušuje § 312j ods. 3 druhú vetu BGB. V tejto súvislosti záleží na výklade zodpovedajúceho predpisu práva Únie, a síce článku 8 ods. 2 druhého pododseku smernice 2011/83. Námietky, ktoré smerujú na iné aspekty právneho sporu, ktoré žalovaní v rámci svojho odvolania vzniesli, nie sú úspešné.

Preskúmanie právneho sporu podľa ustanovení BGB

- 13 Rozhodujúce odseky § 312j BGB vo svojom znení uplatniteľnom na predmetný spor znejú takto:

„(2) V prípade elektronických spotrebiteľských zmlúv týkajúcich sa odplatného plnenia poskytovaného obchodníkom, musí obchodník spotrebiteľovi poskytnúť informácie podľa článku 246a ods. 1 prvej vety bodov 1, 4, 5, 11 a 12 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (zákon, ktorým sa uvádza občiansky zákonník), bezprostredne predtým ako spotrebiteľ odovzdá objednávku, jasne a zrozumiteľne zvýrazneným spôsobom.

(3) V prípade zmlúv podľa odseku 2 musí obchodník navrhnúť proces objednávky tak, aby spotrebiteľ pri zadávaní objednávky výslovne uznal, že sa na neho vzťahuje povinnosť zaplatiť. Ak sa objednávka zadáva prostredníctvom tlačidla, povinnosť obchodníka uvedená v prvej vete je splnená len vtedy, ak je tlačidlo označené len ľahko čitateľnými slovami „objednávka s povinnosťou platby“ alebo zodpovedajúcou jednoznačnou formuláciou.

(4) Zmluva podľa odseku 2 sa uzatvorí, len ak obchodník splní svoju povinnosť podľa odseku 3.“

- 14 Tieto predpisy sú v zásade aplikovateľné na obchodný model žalobkyne. V tejto súvislosti vnútroštátny súd zdieľa názor Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko), ktorý síce najprv zvažil, že obchodné modely, ktoré „očividne nie sú spojené so skrytou pascou nákladov“, nie sú zahrnuté v § 312j ods. 3 a 4 BGB, túto úvahu však vzápätí opäť zamietol (rozsudok z 19. januára 2022, spisová značka VIII ZR 122/21). Tento uhol pohľadu zodpovedá judikatúre Súdneho dvora, podľa ktorej všetci obchodníci a nie len prevádzkovatelia takzvaných „pascí s predplatným alebo nákladmi“, podliehajú pôsobnosti článku 8 ods. 2 druhého pododseku smernice 2011/83 (pozri naposledy rozsudok zo 7. apríla 2022, Fuhrmann-2, C-249/21, EU:C:2022:269, bod 20 a nasl.).
- 15 Ak sa § 312j ods. 3 druhá veta BGB v tomto konkrétnom prípade aplikuje, je jasné, že žalobkyňa nespĺnila požiadavky tohto predpisu. Zo spisu totiž vyplýva, že nájomca žalobkyňu poveril použitím tlačidla označeného nadpisom „poveriť znížením nájmu“ alebo „zachrániť úspory zo zmrazeného nájomného“. Tlačidlo nesporne nebolo označené nadpisom „objednávka s povinnosťou platby“ alebo zodpovedajúcou jednoznačnou formuláciou. Len takto by žalobkyňa vyhovelá ustanoveniam § 312j ods. 3 druhej vety BGB a článku 8 ods. 2 pododseku 2 smernice 2011/83, ktorý treba použiť k jeho výkladu v súlade s právom Únie (pozri rozsudok zo 7. apríla 2022, Fuhrmann-2, C-249/21, EU:C:2022:269, bod 26).
- 16 Podľa judikatúry Súdneho dvora, ktorá vychádza z § 312j ods. 4 BGB, je uzatvorenie zmluvy v takom prípade úplne neúčinné. V literatúre sa naopak zastáva názor, že tento predpis BGB sa podľa článku 8 ods. 2 druhého pododseku tretej vety smernice 2011/83 má vykladať v tom zmysle, že spotrebiteľ len „nie je viazaný“ zmluvou a objednávkou, takže sa má vychádzať z predbežnej neplatnosti zmluvy.

- 17 Aj keby sa mal sledovať posledný uvedený názor, v predmetnom prípade nedošlo k účinnému uzatvoreniu zmluvy, keďže žalobkyňa nájomcu sporného bytu v žiadnom okamihu neupovedomila spôsobom zodpovedajúcim požiadavkám § 312j ods. 3 druhej vety BGB o povinnosti zaplatiť, ktorá vyplýva zo zmluvy a nájomca pravdepodobne len predbežne neplatnú zmluvu ani v žiadnom okamihu (aspoň konkludentne) neschválil ani nepotvrdil.
- 18 Takéto schválenie alebo potvrdenie nie je ani vo vyhlásení o postúpení práva zo 16. januára 2020, keďže nájomca toto vyhlásenie odovzdal výlučne na príkaz žalobkyne, aby splnil údajnú povinnosť súčinnosti, ktorá je upravená v § 2.1 ods. 2 Všeobecných obchodných podmienok žalobkyne pri porušení § 312j ods. 3 druhej vety BGB. Postúpenie vyhlásené takýmto spôsobom spolu s poverením tvorí jednotný úkon. Preto je rovnako neúčinné. Iné posúdenie neprichádza do úvahy, keďže by smerovalo k legitimácii takzvanej „pasce potvrdenia“ tým, že by neskorším konaniam spotrebiteľa smerujúcim k splneniu pripisovalo význam konkludentného schválenia, potvrdenia alebo dokonca opätovného vykonania právneho úkonu, ktorý bol predtým elektronicky iniciovaný pri porušení článku 8 ods. 2 druhého pododseku smernice 2011/83. Tým by však povinnosť spotrebiteľa zaplatiť za to nebola výslovná, ale vyplývala by len z „okolností“ uzatvorenia zmluvy (pozri rozsudok zo 7. apríla 2022, Fuhrmann-2, C-249/21, EU:C:2022:269, bod 30).

Pochybnosti týkajúce sa práva Únie

- 19 Podľa článku 8 ods. 2 druhého pododseku prvej vety smernice 2011/83 obchodník zabezpečí, aby spotrebiteľ pri podávaní objednávky výslovne uznal, že súčasťou objednávky je povinnosť zaplatiť. Podľa názoru vnútroštátneho súdu je nejasné, či sa tento predpis aplikuje na predmetný prípad. Konkrétne vzniká otázka, či zmluva uzavretá na diaľku pomocou elektronických prostriedkov je aj vtedy „súčasťou povinnosti zaplatiť“ v zmysle tohto predpisu, ak odmena je dlžná len za určitých ďalších podmienok – napríklad výlučne v prípade úspechu alebo v neistom prípade neskoršej výzvy voči tretej osobe.
- 20 Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) vykladá článok 8 ods. 2 druhý pododsek smernice 2011/83 – ako aj § 312j ods. 3 a 4 BGB – v spornom kontexte v tom zmysle, že „účel ochrany nie je výnimočne dotknutý“ a obchodník preto voči spotrebiteľovi nie je povinný označiť tlačidlo na objednanie s [nadpisom] „objednávka s povinnosťou platby“, ak „odplata je dlžná len za určitých podmienok, a síce v prípade úspechu“ (pozri rozsudky z 19. januára 2022, VIII ZR 123/21, bod 55, a z 30. marca 2022, VIII ZR 358/20, bod 58).
- 21 Nemecké súdy naopak, rovnako aj právnická literatúra, pripisujú článku 8 ods. 2 druhému pododseku smernice 2011/83 značne širokú pôsobnosť. Podľa ich názoru sú do tohto predpisu zahrnuté aj právne úkony, v prípade ktorých odplatosť vyplýva len nepriamo z uzatvorenia zmluvy alebo je naviazaná na splnenie ďalších podmienok alebo uskutočnenie úkonov spotrebiteľom.

- 22 Vnútroštátny súd sa prikláňa k poslednému uvedenému názoru. V jeho prospech hovorí už znenie sporného predpisu, podľa ktorého existuje povinnosť použiť tlačidlo, ak je objednávka pre spotrebiteľa „súčasťou“ povinnosti zaplatiť. „Súčasťou“ uzatvorenia zmluvy elektronickými prostriedkami je povinnosť zaplatiť však už vtedy, ak jej vznik nie je nevyhnutne, ale len možno a nie celkom vylúčený.
- 23 Účel článku 8 ods. 2 druhého pododseku smernice 2011/83 hovorí rovnako v prospech extenzívneho výkladu. Keďže cieľom smernice podľa jej článku 1 a jej odôvodnení 4, 5 a 7 je zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov, a to tak, že sa im v rámci transakcií s obchodníkmi zaručí informovanosť a bezpečnosť. Tento názor zodpovedá aj ustálenej judikatúre Súdneho dvora (naposledy pozri rozsudok zo 7. apríla 2022, Fuhrmann-2, C-249/21, EU:C:2022:269, body 21 a 30). So zabezpečením tejto vysokej úrovne ochrany by však nebolo v súlade, ak by sa ochrana podľa smernice priznala len tým spotrebiteľom, ktorých neskoršia povinnosť zaplatiť existuje už v okamihu uzatvorenia zmluvy, zároveň ju však nepriznať tým spotrebiteľom, v prípade ktorých povinnosť zaplatiť pri uzatvorení zmluvy ešte nie je definitívna, ale namiesto toho závisí od neskoršieho vzniku ďalších, od spotrebiteľa často dokonca neovplyvniteľných podmienok. Aj títo spotrebiteľia sú totiž v prípade vzniku podmienok povinní zaplatiť bez toho, aby boli predtým upozornení na ich povinnosť zaplatiť.
- 24 Nakoniec extenzívnemu výkladu článku 8 ods. 2 pododseku 2 smernice 2011/83 nebránia ani úvahy o praktickosti. Pokiaľ Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) uviedol, že extenzívny výklad môže pri spotrebiteľovi „v rozpore ... cieľom zákona a ním prebratej smernice ... prispieť k zmätku, keďže služba ... nemusí byť v každom prípade odplatná, nápis na tlačidle to však nevyjadruje“ (pozri rozsudok z 19. januára 2022, VIII ZR 123/21, bod 55), to však neodôvodňuje odchylné posúdenie. Na jednej strane dôvody obvyčajnej praktickosti už v zásade nie sú vhodné na to, aby ovplyvnili výklad práva Únie v rozpore s jeho znením, ako aj zmyslom a účelom. Na druhej strane je obchodníkovi umožnené, aby spotrebiteľa okrem tlačidla dostatočne zreteľne upozornil na to, že povinnosť zaplatiť existuje nie bezvýhradne, ale len v bežnom prípade, ktorý prisľúbil vo svojej online prezentácii. Tým sa odstránia všetky pochybnosti, ktoré by boli vhodné na to, aby neprímeraný opis tlačidla na strane spotrebiteľa spôsobil „zmätok“. V skutočnosti by „zmätok“ mohol vzniknúť len v prípade spotrebiteľov, ktorí sú pri splnení podmienok vystavení platobným nárokom obchodníka, o ktorých vzniku v čase poverenia pri neexistencii popisu tlačidla na objednanie, ktoré zodpovedá požiadavkám článku 8 ods. 2 druhého pododseku smernice 2011/83, nemali žiadne alebo dostatočné vedomosti.